

BDDSZ felmérés eredménye

a gyógypedagógiai pótlékra való jogosultság bölcsődei gyakorlatáról

A felmérésünk célja volt: hogy információt kapjunk a bölcsődében ellátott, korai fejlesztésre jogosult gyermekek után járó gyógypedagógiai pótlék kifizetésének gyakorlatáról.

Emléztetünk, hogy több bátor bölcsődei dolgozó bíróság elé vitte a ki nem fizetett gyógypedagógiai pótlék igényét. A perekben eljáró bíróságok, az SNI gyermekek ellátása esetén járó gyógypedagógiai pótlékjogosultság visszamenőleges megítélése mellett rámutattak az erről szóló jogszabály pontatlanságára is. Ezért a BDDSZ sürgősséggel jogszabálmódosítást kezdeményezett a KIM-nél 2022 októberében. Mindezeknek köszönhetően a minisztérium pontosította a vonatkozó jogszabályt (257/2000. Korm. rendelet 15. § (6) bek.).

Így 2023. január 1-jétől kérésünknek megfelelően már külön-külön nevesíti a kisgyermeknevelők és a gyógypedagógusok gyógypedagógiai pótlék jogosultságát a rendelet, azzal a pontosítással, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek ellátása mellett, a korai fejlesztés-gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén is - bizonyosan jár a pótlék.

Fentiek mellett a felméréssel célunk volt felhívni a figyelmet, hogy a bölcsődei ellátás befogadó és elfogadó közeget biztosítson mind az ellátandó gyermekek, mind az ott dolgozó szakemberek számára.

A kérdőív 2023. november 21. és 2023. december 7. között volt kitölthető online formában.

A kérdőívvel a tagjaink és szimpatizásaink mellett, közvetlenül 1000 - túlnyomórészt önkormányzati fenntartású - ellátási helyet, vezetői szinten kerestünk meg.

A feldolgozás folyamán 497 válasz volt teljességgel értékelhető, akik közül 252-en nyilatkoztak úgy, hogy BDDSZ tagok. A kitöltésben 112 intézményvezetői státuszban lévő személy vett részt, ezenkívül 54 szakmai vezető is elmondta a véleményét. Természetesen a kitöltők jelentős többsége (64%) kisgyermeknevelő volt.

A válaszadók több mint fele biztosan valamilyen BDDSZ forrásból tájékozódott a fent jelzett jogszabályi változásról, de a kérdőívnek köszönhetően több, mint két tucat kolléga a felmérés során szerzett tudomást a 2023. január 1-jén életbe lépett változásról.

Az új, BDDSZ által elért jogszabályváltozást a kitöltők 90%-a pozitívan értékelte. A maradék 10 % azért nem nyilatkozott, mert nem volt jogosult a pótlék igénybevételére.

A kitöltők 86%-a jelezte, hogy volt korai fejlesztést igénylő gyermek az intézményében, vagy a csoportjában. A sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó kérdésre a 65% válaszolt hasonlóan. A jogszabályváltozás szempontjából látható, hogy jóval több esetben jogosultak a kollégák így a pótlékra, mint 2023 előtt.

Arra a kérdésre, hogy működik-e az érintett intézményben integrált csoport, 59%-ban jeleztek vissza igennel.

Lehet nem volt egyértelmű azon kérdésünk, hogy hol fogadnak SNI-s gyermeket. Bár e tekintetben a 92%-os igenlő válaszok aránya kimagaslónak tűnik, de fontos azt rögzíteni, hogy a jelenlegi jogszabályi előírások alapján, ez nem lehet kérdés, mert a jogszabályok szerint el kell látni a szakértői bizottság által diagnosztizált gyerekeket, ha közösségbe járhatnak.

A felmérés azon részében, ahol a gyógypedagógiai pótlék jogosultságra való munkáltatói jogkövető magatartást igyekeztünk megmérni, a válaszok alapján azt tapasztaltuk, hogy a kitöltők 71%-a számára folyósítják a pótlékot, még ha többeknek ezt küzdelmek árán sikerült elérni. Ezzel szemben a felmérésben résztvevők 19%-a esetében nem folyósítják azt szabályszerűen, mert azt vagy csak az egyik kisgyermeknevelő, vagy a csoporton belül senki sem kapja. A gyógypedagógiai pótlék jogosultságot elutasító munkáltatói indokokat már jól ismerjük a BDDSZ-ben, ilyen gyakori hibás indok pl.: az alapító okiratban való kitétel hiánya az SNI gyermekek

fogadásáról, nincs gyógypedagógiai végzettsége a kisgyermeknevelőnek, vagy a hibás szűkítő értelmezés alkalmazása tekintetben, hogy csak a saját kisgyermeknevelőt illeti meg a gyógypedagógiai pótlék. Illetve a központi költségvetésben külön soron (jogcímen) nem találtak hozzá fedezetet, ezért nem fizetik. Itt is szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a fenti indokok, abszolút hibásak, és jogszerűtlen munkáltatói vagy fenntartói magatartást tükröznek. Mivel a problémát jelzők zömében anonimak maradtak, így a kérdőívek kiértékelését követően nem tudtuk az érintettekkel felvenni a kapcsolatot, hogy számukra további támogatást nyújtsunk, annak érdekében, hogy hozzájussanak az éves szinten több százezer forint összeget is elérő gyógypedagógiai pótlék jogosultságukhoz.

Arra a kérdésünkre, hogy valaha kérték-e jogsegélyt az ügyben a BDDSZ-től, alig 15 válaszadó jelzett igenlően. Ez egyben azt is mutatja, hogy többen némaságba burkolódnak és/vagy nincs kapcsolatuk a szakszervezetünkkel.

A sajátos nevelésű igényű, vagy korai fejlesztést igénylő gyermekeket érintő szakmai kérdések megvitatásában nagy segítség lenne a pedagógiai szakszolgálatokkal folytatott szoros együttműködés. A válaszadók közel kétharmada jelezte, hogy van a bölcsőde és a pedagógiai szolgálat között együttműködésük, ez az arány jónak (is) mondható, de egyben aggasztó is, hogy közel egyharmaduk jelzett felénk nemleges, vagy bizonytalan választ e tekintetben, holott az intézmények közötti együttműködés nem a pótlékjogosultságtól kell, hogy függjön, hanem az érintett gyermekek érdekében, illetve a bölcsődei szakemberek folyamatos szakmai fejlődésének és támogatásuk része kellene, hogy legyen.

A felmérésben résztvevők 35 %-a jelezte, hogy az ellátó helyeken, intézményekben (bölcsődékben) szinte soha nem találkoztak a pedagógiai szakszolgálat szakembereivel (tény, hogy ahol nincs SNI, vagy korai fejlesztést igénylő gyermek, oda nem is jár ki szakember). A visszajelzők 40%-a számolt be arról, hogy személyes kapcsolatban van (így legalább hetente egyszer találkozik) a gyógypedagógussal. Emellett több helyről kaptunk megerősítést arról a pozitívnak mondható gyakorlatról, hogy az intézmények maguk is tudnak szakembert (gyógypedagógust) foglalkozni, akik napi szinten segítik a kisgyermeknevelők munkáját, egy holisztikusabb kisgyermekellátást nyújtó csapat részeként.

A válaszadók úgy vélik, hogy a közös tudásmegosztás és a folyamatos fejlődés, tanulás, ami nagyban segítené az érintett gyerek megsegítését és a szakemberek minél biztosabb és magasszintű munkavégzését. Emellett a felmérésben résztvevők csak 45%-a jelezte azt, hogy valamilyen formában már legalább beszélgettek, vagy tartottak továbbképzést a korai fejlesztést és a sajátos nevelési igényű gyermekek bölcsődei ellátásának kérdéseiről. Sajnos a válaszadók több mint fele semmi ilyennel nem találkozott a saját intézményében, tehát nem volt szervezett közös tanulás, tudásmegosztás.

A felmérésben arra is rákérdeztünk, hogy a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői vélemény mennyi idő alatt jut el a bölcsődébe. Ezen kérdésünkre több esetben arról kapunk jelzést a kitöltőktől, hogy a szakszolgálati papírok nem minden esetben jutnak el a bölcsődékbe. Így a korai fejlesztésről szóló dokumentumok, csak 55%-ban, míg SNI estében elég nagy időbeli csúszással ugyan, de az intézmények 63%-a biztosan megkapja. Az összes kitöltő közül 11%-a jelezte azt, hogy a szülőktől kapta meg a szakszolgálati véleményt.

Kértük, hogy iskolai osztályzattal (1-5-ig) értékeljék a bölcsőde és a szakszolgálat együttműködését. Itt erős közepest kapott az együttműködés, de emellett kitöltők harmada elégtelennek minősítette azt.

A kérdőívünkben azt is megkíséreltük felmérni, hogy hány helyen alkalmazhatnak saját gyógypedagógust és ahol nem alkalmaznak, de lenne rá szakmai igény, ott történt-e tárgyalás az ügyben a fenntartóval a státusz biztosításáról. Itt meg kell jegyeznünk, hogy a gyógypedagógus alkalmazása tárgykörében feltett kérdésünk kapcsán vélhetően módszertani hiba miatt olyan magas számot kaptunk, ami ellentmond, minden általunk e

tárgykörben ismert országos szintű statisztikának és a jól ismert fenntartói magatartásoknak, ezért ezen kérdés kapcsán kapott eredményekről, illetve azokra vonatkozó következtetésekről hiba lenne e felmérés eredményei között értekezni.

A fentiekén túl arra is kíváncsiak voltunk, hogy ahol működik BDDSZ Alapszervezet, ott a dolgozók próbálták-e a szakszervezet segítségével ezt az igényt megfogalmazni. A válaszadók közül csak három tucat (36 fő) jelzett ebben a kérdésben vissza pozitívan. A túlnyomó többség – bár igény lenne rá – de meg sem próbálta kezdeményezni a fenntartónál a gyógypedagógus státusz biztosítását.

Érdekelt minket, hogy a 2022-es évben történt-e bármilyen szervezett továbbképzés a gyógypedagógia témakörében. A válasz lesújtó, mert a kérdőívet kitöltők 68% nemleges választ adott és csak 37 esetben jeleztek úgy vissza, hogy a teljes szakdolgozói állomány kapott e téren helyben valamilyen továbbképzést.

Kíváncsiak voltunk a dolgozók téma iránti fogékonyságára és továbbképzési hajlandóságukra is. A válaszadók 56%-át érdekelné a téma, de szerintük erre nincs a munkáltatónak pénzügyi kerete, csak 12%-uk jelezte azt vissza, hogy esetében lenne forrás a tudásgyarapításra. Tehát a válaszadók 2/3-a szívesen fejlesztené magát ebben a témában.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a sajátos nevelési igényű, vagy a korai fejlesztést igénylő gyermekek után járó gyógypedagógiai pótlék kifizetésével kapcsolatos jogszerű munkáltatói gyakorlat még mindig nem egységes az országban. Sajnos még mindig vannak olyan települések (munkahelyek), ahol a jogosultság és az arra vonatkozó számos tájékoztatás ellenére azt nem biztosítják a dolgozóknak. Egyben az is látszik, hogy több bölcsőde nem is fogadja – hibás jogszabályi értelmezés vagy más ok miatt - a sajátos nevelési igényű, vagy a korai fejlesztést igénylő gyermeket, pedig ellátásukat nem tagadhatná meg, azaz nem diszkriminálhatnak. Ezt igazolják azon bírósági ítéletek is, amelyek elmarasztalták azon önkormányzatokat, akik nem biztosították a korai fejlesztést igénylő gyermekek szülei számára a bölcsődei ellátást.

Bízunk abban, hogy ezen felmérésünk és a kapott eredmények közzététele is hozzájárul ahhoz, hogy

- a dolgozók, akik, bár jogosultak lennének rá, s mégsem kapják meg a gyógypedagógiai pótlékot, segítséget kérjenek és kifizessék számukra is az elmaradt juttatást,
- a gyermekek sajátos nevelési igény, vagy korai fejlesztési igény miatt ne rekesztődjenek ki a bölcsődei ellátásból a gyakorlatban,
- terjedjen el az intézményi gyógypedagógusok alkalmazásának jó gyakorlata,
- minél több dolgozó kapjon helyben támogató továbbképzést az SNI, illetve a korai fejlesztést igénylő gyermekek bölcsődei ellátásáról.
- inkluzív szakmai szemlélet legyen az uralkodó mindenhol.

A felmérést a BDDSZ Ügyvivő Testületének felkérésére készítette: Dvorácskó Balázs

Az eredmények értékelésében szereplő információkért felelős:

Dvorácskó Balázs és Szűcs Viktória (BDDSZ elnök)